

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL SUDA

ODLUKA

Zahtjev br. 72996/16
Mirjana MIRENIĆ-HUZJAK i Tatjana JERKOVIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 24. rujna 2019. u vijeću u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,
Ksenija Turković,
Armen Harutyunyan,
Pere Pastor Vilanova,
Pauliine Koskelo,
Jovan Ilievski,
Raffaele Sabato, *suci*,

i Renata Degener, *zamjenica tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir gore navedeni zahtjev podnesen 28. studenog 2016. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na očitovanje koje su dostavile podnositeljice zahtjeva,
nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositeljice zahtjeva, gđa Mirjana Mirenić-Huzjak i gđa Tatjana Jerković, državljanke su Republike Hrvatske rođene 1959. odnosno 1972. godine i žive u Velikoj Gorici i Zagrebu. Podnositeljice zahtjeva zastupao je g. A. Šagovac, odvjetnik iz Velike Gorice.

2. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

4. Podnositeljice zahtjeva bile su suvlasnice dviju susjednih zemljišnih čestica označenih kao katastarske čestice br. 939/6 i br. 939/13. Godine 1995. prodale su česticu br. 939/6 izvjesnoj gđi M.M.

1. Izvanparnični postupak za uređenje međa

5. Međa između dviju čestica bila je sporna pa su 25. travnja 1996. godine podnositeljice zahtjeva protiv M.M. pokrenule izvanparnični postupak za uređenje međa na Općinskom sudu u Velikoj Gorici.

6. Nakon što je predmet nekoliko puta vraćen na ponovljeni postupak, dana 1. lipnja 2006. Općinski je sud, u nazočnosti stranaka i vještaka geodeta, proveo očevid na licu mjesta. Vještak je utvrdio da su podnositeljice zahtjeva suvlasnice čestice br. 939/13 površine 424 četvorna metra, a da je M.M. vlasnica čestice br. 939/6 površine 615 četvornih metara; sporna je bila površina od 265 četvornih metara čestice br. 939/13. Sud je tijekom očevida uređio među između dviju čestica te je istog dana donio odluku u tom smislu. U odluci je, *inter alia*, navedeno da svaki susjed koji je sudjelovao u izvanparničnom postupku za uređenje međa može, u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti odluke, zahtijevati da bude utvrđen vlasnikom spornog dijela u redovnom parničnom postupku te može zahtijevati da se međa utvrdi sukladno tome.

7. Dana 24. rujna 2007. Županijski sud u Čakovcu odbio je žalbu koju su podnijele podnositeljice zahtjeva protiv odluke Općinskog suda, čime je ta odluka postala pravomoćna.

2. Parnični postupak

8. Dana 19. studenog 2007. podnositeljice zahtjeva podnijele su Općinskom sudu u Velikoj Gorici tužbu protiv M.M. Zatražile su da budu proglašene vlasnicama cijele čestice br. 939/13 površine 424 četvorna metra te su zatražile povrat te čestice u posjed.

9. Na ročištu održanom 9. listopada 2008. godine punomoćnik podnositeljica zahtjeva tražio je od suda rok u kojem bi detaljnije uređio njihov tužbeni zahtjev, posebice kako bi naveo koji točno dio predmetne čestice podnositeljice traže da im se vrati u posjed. Sud je donio rješenje kojim je podnositeljicama naložio da u roku od petnaest dana urede tužbeni zahtjev.

10. Podnositeljice su podneskom od 15. listopada 2008. godine tvrdile da je njihov tužbeni zahtjev jasan i precizan, te da se odnosi na česticu br. 939/13 u cijelosti, s obzirom na to da si tuženica prisvaja cijelu česticu.

11. Dana 10. veljače 2009. sud je odlučio odrediti vještačenje od strane vještaka geodeta. Nakon što je proveo očevid 27. ožujka 2009. godine, vještak je 14. travnja 2009. godine dostavio nalaz i mišljenje u kojem je naveo da južni dio čestice br. 936/13 površine 265 četvornih metara u posjedu ima tuženica.

12. Podneskom od 30. travnja 2009. godine podnositeljica zahtjeva uskladile su tužbeni zahtjev s nalazom i mišljenjem vještaka te su zatražile da ih se proglasi vlasnicama čestice br. 939/13 u spornom dijelu od 265 četvornih metara.

13. Presudom od 11. studenog 2009. godine Općinski sud presudio je u korist podnositeljica zahtjeva.

14. Dana 3. veljače 2010. tuženica je podnijela žalbu.

15. Rješenjem od 7. prosinca 2011. godine Županijski sud u Velikoj Gorici ukinuo je prvostupanjsku presudu i proglasio tužbu podnositeljica zahtjeva nedopuštenom zbog toga što je podnesena izvan roka. Konkretno, Županijski je sud smatrao da uređeni tužbeni zahtjev podnositeljica od 30. travnja 2009. godine (vidi stavak 12. ove odluke) predstavlja novi tužbeni zahtjev. Gledajući iz te perspektive, Županijski sud utvrdio je da je novi tužbeni zahtjev podnesen izvan zakonskog roka od šest mjeseci (vidi stavak 6. ove odluke). Stoga je tužbu podnositeljica zahtjeva proglasio nedopuštenom, pozivajući se na članak 369. stavak 2. Zakona o parničnom postupku (vidi stavak 21. ove odluke).

16. Podnositeljice zahtjeva zatim su 1. veljače 2012. godine podnijele reviziju protiv drugostupanjskog rješenja, pozivajući se izrijekom na članak 382. stavak 2. Zakona o parničnom postupku (vidi stavak 21. ove odluke). Tvrdile su da odluka o sporu ovisi o rješenju postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Mjerodavni dio njihove revizije glasio je kako slijedi:

„Revizija se osniva na odredbi čl. 382. st. 2. toč. 2. ZPP-a, s obzirom da je II-stupanjski sud pobijanim rješenjem prihvatio stajalište protivno Zakonu o parničnom postupku, pa je samim time to stajalište ne samo protivno Zakonu već i pravnom stajalištu [Vrhovnog suda], tako da odluka o sporu ovisi o pravilnom rješenju procesno pravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni. Nezakonito pravno stajalište II-stupanjskog suda je dovelo u pitanje jedinstvenu primjenu prava.“

17. Podnositeljice zahtjeva tvrdile su, konkretno, da njihovi podnesci od 30. travnja 2009. godine (vidi stavak 12. ove odluke) predstavljaju smanjenje tužbenog zahtjeva koje je uvijek dopušteno (vidi članak 191. stavak 3. Zakona o parničnom postupku citiran u stavku 21. ove odluke). Točnije, u svojoj izvanrednoj reviziji podnositeljice su postavile sljedeće pravno pitanje:

„Da li se u vlasničkoj parnici koja je pokrenuta na osnovi pravomoćnog rješenja o uređenoj međi, u odnosu na predaju u posjed sporne površine zemljišta, može preinačiti tužbeni zahtjev u tijeku parnice i nakon proteka roka od 6 mjeseci od pravomoćnosti [tog] rješenja o uređenju međe, smanjenjem (povlačenjem) dijela tužbenog zahtjeva, glede sporne površine, tj. specificirati tužbeni zahtjev na manju površinu od utužene sukladno nalazu i mišljenju geodetskog vještaka u parničnom postupku?“

18. Rješenjem od 29. prosinca 2015. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske proglasio je reviziju podnositeljica zahtjeva nedopuštenom. Mjerodavni dio tog rješenja glasi kako slijedi:

„Odlučujući o dopuštenosti podnesene izvanredne revizije vijeće ovoga suda ocijenilo da revizija tužiteljica nije dopuštena. To stoga jer tužiteljice u reviziji nisu izložile razloge zbog kojih smatraju da je postavljeno pravno pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Naime navodi tužiteljica koji se iscrpljuju o obrazloženju revizijskog razloga bitne povrede odredaba parničnog postupka koju je po ocjeni revidentica počinio drugostupanjski sud ne predstavljaju razloge važne za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni u smislu odredbe čl. 382. st. 3. ZPP.

Prema tome, u ovoj pravnoj stvari nisu ispunjene zakonske pretpostavke za dopuštenost revizije u smislu odredbe čl. 382. st. 3. ZPP.

Zbog navedenog je temelju odredbe čl. 392.b st. 2. ZPP odlučeno kao u izreci ovog rješenja.“

19. Dana 13. travnja 2016. podnositeljice zahtjeva podnijele su ustavnu tužbu protiv rješenja Vrhovnog suda Republike Hrvatske, prigovarajući, *inter alia*, nepoštenosti postupka i uskraćivanju prava na pristup sudu. Pritom su se pozvale na članak 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske, kojim je zajamčeno pravo na poštenu postupak, te članak 6. stavak 1. Konvencije.

20. Dana 25. svibnja 2016. Ustavni sud Republike Hrvatske proglasio je ustavnu tužbu podnositeljica zahtjeva nedopuštenom. Presudio je da njome nije otvoreno nikakvo ustavnopravno pitanje. Odluka Ustavnog suda dostavljena je punomoćniku podnositeljica zahtjeva 27. lipnja 2016. godine.

B. Mjerodavno domaće pravo i praksa

1. Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske

21. Na temelju članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, svatko može podnijeti ustavnu tužbu u roku od trideset dana ako smatra da su mu odlukom sudskih ili upravnih tijela ili tijela s javnim ovlastima, kojom je odlučeno o njegovim pravima ili obvezama, povrijeđena prava zajamčena Ustavom (tekst te odredbe izložen je u predmetu *K.B. i drugi protiv Hrvatske*, br. 36216/13, stavak 96., 14. ožujka 2017.). Od osoba koje žele podnijeti ustavnu tužbu protiv pobijane odluke obično se zahtijeva da iscrpe ostala pravna sredstva koja su im dostupna (članak 62. stavak 2. istog Zakona). U parničnom postupku to podrazumijeva podnošenje revizije Vrhovnom sudu u slučajevima kada je protiv predmetne drugostupanjske odluke dopuštena revizija (članak 62. stavak 3.).

22. Ako je Vrhovni sud reviziju proglasio nedopuštenom, odnosno, ako ju je odbacio iz postupovnih razloga, bez ispitivanja osnovanosti revizije i drugostupanjske odluke koja se pobija, Ustavni će sud naknadnu ustavnu tužbu protiv drugostupanjske odluke proglasiti nedopuštenom jer je podnesena izvan zakonskog roka od trideset dana. U takvim slučajevima Ustavni sud može ispitati samo je li Vrhovni sud, kad je odlučio reviziju proglasiti nedopuštenom, povrijedio neko od prava podnositelja zajamčenih Ustavom.

23. Izvanredna revizija uvedena je u hrvatski pravni sustav u svom sadašnjem obliku (vidi stavke 382. i 392.b Zakona o parničnom postupku u stavku 26. ove odluke) stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2008. godine dana 1. listopada 2008. Nakon njezinog uvođenja, hrvatskim je odvjetnicima bilo teško procijeniti hoće li Vrhovni sud utvrditi da je njihova revizija dopuštena (odnosno, hoće li Vrhovni sud utvrditi da je revizija u skladu s formalnim pretpostavkama za podnošenje tog pravnog sredstva te hoće li taj sud smatrati da je u reviziji postavljeno pravno pitanje važno za jedinstvenu primjenu prava). Stoga su počeli podnositi izvanredne revizije istovremeno s ustavnim tužbama.

24. Kao odgovor na to, Ustavni je sud u takvim slučajevima razvio praksu u kojoj podnositelje ustavne tužbe dopisom obavještava da će zastati s ispitivanjem njihove ustavne tužbe dok Vrhovni sud ne odluči o njihovoj reviziji. Ako izvanredna revizija podnositelja na kraju bude proglašena nedopuštenom, Ustavni sud neće ustavnu tužbu podnesenu (istovremeno s tom revizijom) protiv drugostupanjske odluke proglasiti nedopuštenom kao nepravovremenom jer nisu pravilno iscrpili dostupna pravna sredstva. Konkretno, mjerodavni dio Uputa za ispunjavanje obrasca ustavne tužbe od 11. travnja 2016. godine glasi kako slijedi:

„Praksa pokazuje da postoje slučajevi u kojima je neizvjesno je li revizija dopuštena ...

U praksi Ustavnog suda taj problem riješen je na sljedeći način: podnositelji protiv pravomoćne drugostupanjske presude podnose reviziju, a ako nisu posve sigurni je li revizija u konkretnom slučaju dopuštena ili nije, u povodu [te] presude suda istodobno podnose i ustavnu tužbu ...

Ustavni sud takve ustavne tužbe ne odbacuje, već zastaje s postupkom do odluke Vrhovnog suda o reviziji, a podnositeljima (od 11. travnja 2016.) upućuje dopis ...

Istodobno korištenje revizije i ustavne tužbe mora biti stroga iznimka! Ustavni sud staviti će [ispitivanje] Vaš[e] ustavn[e] tužb[e] na ‘čekanje’ samo ako ocijeni da su postojali razlozi zbog kojih niste bili u mogućnosti sa sigurnošću ocijeniti je li revizija bila dopuštena ili nije.“

25. Do danas Ustavni sud nikada nije proglasio ustavnu tužbu nedopuštenom jer podnositelj nije prethodno podnio izvanrednu reviziju.

2. Zakon o parničnom postupku

26. Mjerodavne odredbe Zakona o parničnom postupku (Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 4/77 s naknadnim izmjenama i dopunama i Narodne novine Republike Hrvatske br. 53/91 s naknadnim izmjenama i dopunama), koji je na snazi od 1. srpnja 1977., glasile su kako slijedi u relevantno vrijeme:

Preinaka tužbe
Članak 190. stavci 1. i 2.

„Tužitelj može preinačiti tužbu do zaključenja glavne rasprave.

Nakon dostave tužbe tuženiku za preinaku tužbe potreban je pristanak tuženika; ali i kad se tuženik protivi, sud može dopustiti preinaku ako smatra da bi to bilo svrsishodno za konačno rješenje odnosa među strankama.“

Članak 191. stavci 1. i 3.

„(1) Preinaka tužbe jest promjena istovjetnosti zahtjeva, povećanje postojećeg ili isticanje drugog zahtjeva uz postojeći.

(3) Tužba nije preinačena ako je tužitelj promijenio pravnu osnovu tužbenog zahtjeva, ako je smanjio tužbeni zahtjev ili ako je promijenio, dopunio ili ispravio pojedine navode, tako da zbog toga tužbeni zahtjev nije promijenjen.“

Članak 369. stavak 2.

„Ako [je] u postupku pred prvostupanjnskim sudom, [*inter alia*, odlučeno u povodu nepravodobno podnesene tužbe koju je stoga trebalo odbaciti], drugostupajnski će sud ukinuti prvostupajnsku presudu i odbaciti tužbu.“

Članak 373.a stavak 1.

„Drugostupajnski će sud presudom odbiti žalbu i potvrditi prvostupajnsku presudu, odnosno presudom će preinačiti prvostupajnsku presudu ako prema stanju spisa nađe:

- da bitne činjenice među strankama nisu sporne, ili
- da ih je moguće utvrditi i na temelju isprava i izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu, neovisno o tome je li prvostupajnski sud prigodom donošenja svoje odluke uzeo u obzir i te isprave, odnosno posredno izvedene dokaze.“

1. Revizija
Članak 382.

„(1) Stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupajnske presude:

- ako vrijednost predmeta spora pobijanog dijela presude prelazi 200.000,00 kuna,
- [u određenima sporovima povezanim s radnim odnosima],
- ako je drugostupajnska presuda donesena prema odredbama članka 373.a i 373.b ovoga Zakona [ako je drugostupajnski sud ocijenio dokaze i/ili utvrdio činjenice drugačije od prvostupajnskog suda ili je proveo raspravu].

(2) U slučajevima u kojima je ne mogu podnijeti prema odredbi stavka 1. ovoga članka, stranke [ipak] mogu podnijeti reviziju protiv drugostupajnske presude ako odluka u sporu ovisi o rješenju nekoga materijalnopravnog ili postupovnoprnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, primjerice:

- ako o tom pitanju revizijski sud još uvijek nije zauzeo shvaćanje ..., a riječ je o pitanju o kojemu postoji različita praksa drugostupajnskih sudova,

- ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje, ali je odluka drugostupanjskoga suda utemeljena na shvaćanju koje nije podudarno s tim shvaćanjem,

- ako je o tom pitanju revizijski sud već zauzeo shvaćanje i presuda se drugostupanjskoga suda temelji na tom shvaćanju, ali bi ..., zbog promjene u pravnom sustavu uvjetovane novim zakonodavstvom ili međunarodnim sporazumima te odlukom Ustavnoga suda Republike Hrvatske, Europskoga suda za ljudska prava ili Europskog suda – trebalo preispitati sudsku praksu.

(3) U [izvanrednoj] reviziji iz stavka 2. ovoga članka stranka treba određeno naznačiti pravno pitanje zbog kojeg ju je podnijela uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose te [mora] izložiti razloge zbog kojih smatra da je ono važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

(4) Revizija se podnosi u roku od trideset dana od dana dostave drugostupanjske presude.“

Članak 392.b

„(1) Vijeće sastavljeno od pet sudaca revizijskog suda odbacit će nepotpunu i nedopuštenu [u strogom smislu riječi] [izvanrednu] reviziju ..., a i nepravodobnu ako je to propustio učiniti prvostupanjski sud. Takvo rješenje treba biti obrazloženo.

(2) Vijeće iz stavka 1. ovoga članka će [izvanrednu] reviziju ... rješenjem odbaciti kao nedopuštenu i ako u reviziji ne bude određeno naznačeno pravno pitanje zbog kojega se podnosi uz određeno navođenje propisa i drugih važećih izvora prava koji se na njega odnose kao i zato što u njoj nisu određeno izloženi razlozi zbog kojih podnositelj smatra da je to pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

(3) Vijeće iz stavka 1. ovoga članka će [izvanrednu] reviziju ... odbaciti i ako ocijeni da pravno pitanje zbog kojega je ona izjavljena nije važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.“

C. Mjerodavni instrumenti Vijeća Europe

27. Mjerodavni dio Preporuke br. R (95) 5 o uvođenju i poboljšanju funkcioniranja žalbenih sustava i postupaka u građanskim i trgovačkim predmetima, koju je Odbor ministara donio 7. veljače 1995. godine na 528. sastanku zamjenika ministara, glasi kako slijedi:

Poglavlje IV - Uloga i funkcija trećeg suda

Članak 7. – Mjere koje se odnose na žalbe trećem sudu

„a. Odredbe ove preporuke trebaju se, ako je to prikladno, primjenjivati i na „treći sud“, ako takav sud postoji, odnosno, sud koji provodi kontrolu nad drugim sudom. Ustavni ili slični sudovi nisu uključeni za potrebe ove preporuke.

b. Pri razmatranju mjera koje se odnose na treće sudove, države trebaju imati na umu da su predmete već ispitala dva suda.

c. Žalbe trećem sudu trebaju se osobito koristiti u predmetima koji zaslužuju treće sudsko preispitivanje, kao što su, primjerice, predmeti koji bi doveli do razvoja prava ili pridonijeli jedinstvenom tumačenju prava. Moglo bi ih se ograničiti i na žalbe u

predmetima koji se odnose na pravno pitanje od općeg javnog značaja. Žalitelj bi trebao biti dužan obrazložiti čime bi predmet pridonio tim ciljevima.

...“

PRIGOVORI

28. Podnositeljice zahtjeva prigovorile su na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije povredi njihovog prava na pristup sudu jer su domaći sudovi prvo njihovu tužbu proglasili nedopuštenom, a zatim su nedopuštenom proglasili i njihovu reviziju.

29. Podnositeljice zahtjeva nadalje su prigovorile, također na temelju članka 6. stavka 1, Konvencije, povredi načela kontradiktornosti u postupku pred drugostupanjskim sudom, nedostatnom obrazloženju rješenja Vrhovnog suda i uskraćivanju njihovog prava na žalbu.

PRAVO

A. Navodna povreda članka 6. stavka 1. Konvencije zbog nedostatka pristupa sudu

30. Podnositeljice zahtjeva prigovorile su da je njihovo pravo na pristup sudu povrijeđeno (a) odlukom Županijskog suda da njihovu tužbu proglasi nedopuštenom i (b) odlukom Vrhovnog suda da nedopuštenom proglasi njihovu reviziju. Pozvale su se na članak 6. stavak 1. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj ...“

1. Navodna povreda prava na pristup sudu zbog odluke Vrhovnog suda da reviziju podnositeljica zahtjeva proglasi nedopuštenom

31. Vlada je osporila dopuštenost ovog prigovora podnositeljica zahtjeva, tvrdeći da je očigledno neosnovan.

(a) Tvrdnje stranaka

(i) Vlada

32. Vlada je ustvrdila da podnositeljice zahtjeva nisu ispunile formalne pretpostavke za podnošenje izvanredne revizije.

33. Vlada je objasnila da dopuštenost tog pravnog sredstva podliježe određenim zakonskim pretpostavkama, a sve moraju biti ispunjene u određenom predmetu. Naime, žalitelji moraju, *inter alia*, navesti razloge zašto smatraju da je pitanje postavljeno u njihovoj izvanrednoj reviziji važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (vidi članak 382. stavak 3. Zakona o parničnom postupku u stavku

26. ove odluke). Vrhovni sud nema pravo postavljati takvo pravno pitanje na vlastitu inicijativu ni nagađati o razlozima zašto žalitelj postavljeno pitanje smatra važnim.

34. Podnositeljice zahtjeva u ovom predmetu nisu ispunile te pretpostavke jer nisu navele razloge zašto su pravno pitanje postavljeno u njihovoj izvanrednoj reviziji smatrale važnim za jedinstvenu primjenu prava. Vlada je uputila na predmet *Krpić protiv Hrvatske* ((odl.), br. 75012/12, stavci 39., 41. i 43., 31. svibnja 2016.), u kojem je isti propust naveo Sud da prigovor o pristupu sudu proglasi nedopuštenim kao očigledno neosnovanim. Stoga je pozvala Sud da isto učini i u ovom predmetu.

(ii) *Podnositeljice zahtjeva*

35. Podnositeljice zahtjeva ustvrdile se da su tvrdnje kojima se Vlada poziva na navodne nedostatke u podnošenju njihove izvanredne revizije obmanjujuće jer je njihova revizija u svakom slučaju bila dopuštena na temelju treće točke članka 382. stavka 1. Zakona o parničnom postupku (vidi stavak 26. ove odluke).

36. Podnositeljice zahtjeva objasnile su da je drugostupanjski sud u svojem rješenju od 7. prosinca 2011. godine, kojim je preinačio prvostupanjsku odluku od 11. studenog 2009. godine, preuzeo ulogu prvostupanjskog suda (vidi stavke 13. i 15. ove odluke). Drugostupanjski je sud to učinio, a da nije saslušao stranke, te je time povrijedio načelo kontradiktornosti postupka. Štoviše, to je učinio ne pozivajući se na članak 373.a Zakona o parničnom postupku, čime bi se jasno naznačilo da podnositeljice zahtjeva imaju pravo podnijeti redovnu reviziju na temelju treće točke članka 382. stavka 1. tog Zakona (vidi stavke 15. i 26. ove odluke).

37. Odlučujući o njihovoj izvanrednoj reviziji, Vrhovni sud nije uzeo u obzir te okolnosti te je njihovu reviziju proglasio nedopuštenom bez valjanog obrazloženja i na proizvoljan način. Time je Vrhovni sud povrijedio njihovo pravo na žalbu zajamčeno Konvencijom i Ustavom Republike Hrvatske.

(b) *Ocjena Suda*

38. Mjerodavna načela proizašla iz sudske prakse Suda u pogledu prava na pristup sudu, a posebice pristup višem sudu, sažeta su u predmetu *Zubac protiv Hrvatske* ([VV], br. 40160/12, stavci 76. - 86., 5. travnja 2018.).

39. Sud prvo napominje da se u ovom predmetu podnositeljice zahtjeva u svojoj reviziji nisu pozvale na treću točku članka 382. stavka 1. Zakona o parničnom postupku niti su iznijele bilo kakve tvrdnje da bi se njihova revizija trebala smatrati redovnom revizijom. Umjesto toga, izrijekom su se pozvale na članak 382. stavak 2. Zakona o parničnom postupku (vidi stavke 16. - 17. i 26. ove odluke), odnosno podnijele su takozvanu izvanrednu reviziju. U tim okolnostima, ne može se tvrditi, kao što su to činile

podnositeljice zahtjeva (vidi stavke 35. - 37. ove odluke), da je Vrhovni sud trebao ispitati njihovu reviziju kao redovnu reviziju.

40. Sud nadalje napominje da je Vrhovni sud ispitao reviziju podnositeljica kao izvanrednu reviziju i proglasio ju nedopuštenom jer podnositeljice nisu ispunile formalne pretpostavke domaćeg prava, odnosno, nisu navele razloge zašto smatraju da je pitanje postavljeno u njihovoj izvanrednoj reviziji važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni. Pritom je Vrhovni sud priznao da su podnositeljice zahtjeva navele neke razloge, ali je smatrao da se ti razlozi odnose isključivo na navodne postupovne pogreške koje je počinio drugostupanjski sud, a ne na važnost postavljenog pitanja za jedinstvenu primjenu prava (vidi stavak 18. ove odluke).

41. Uzimajući u obzir svoju sudsku praksu o tom pitanju (vidi *Trevisanato protiv Italije*, br. 32610/07, stavci 32. - 47., 15. rujna 2016., i gore citirani predmet *Krpić*, stavci 39., 41. i 44.) kao i mjerodavne instrumente Vijeća Europe (vidi članak 27. ove odluke), Sud smatra da se u danim okolnostima ne može reći da je rješenje Vrhovnog suda kojim je revizija podnositeljica zahtjeva proglašena nedopuštenom predstavljalo pretjerani formalizam koji uključuje nerazumnu i posebno strogu primjenu postupovnih pravila kojima se neopravdano ograničava pristup podnositeljica zahtjeva njegovoj nadležnosti.

42. Iz toga proizlazi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije kao očigledno neosnovan te se stoga mora odbaciti sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

2. Navodna povreda prava na pristup sudu zbog odluke Županijskog suda da tužbu podnositeljica zahtjeva proglasi nedopuštenom

43. Vlada je osporila dopuštenost ovog prigovora na dvije osnove. Prvo, tvrdila je da podnositeljice zahtjeva nisu pravilno iscrpile domaća pravna sredstva i, drugo, da je prigovor, u svakom slučaju, očigledno neosnovan.

(a) Iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava

(i) Tvrdnje stranaka

(α) Vlada

44. Vlada je ustvrdila da je izvanredna revizija učinkovito pravno sredstvo koje su podnositeljice bile dužne iscrpiti kako bi ispunile svoju obvezu na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije. Međutim, kao što je već objašnjeno u ovoj odluci (vidi stavke 32. - 34.), podnositeljice zahtjeva nisu pravilno iscrpile to pravno sredstvo. Podnositeljice zahtjeva mogle su izbjeći negativne posljedice proglašenja njihove revizije nedopuštenom podnošenjem ustavne tužbe istovremeno s tim pravnim sredstvom (vidi stavke 23. - 24. ove odluke). Međutim, to nisu učinile.

45. Vlada je ustvrdila da je izvanredna revizija pravno sredstvo s dvojnomo svrhom. Prvenstveno je usmjerena na osiguravanje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (njezina javnopravna svrha), što je uloga Vrhovnog suda prema Ustavu Republike Hrvatske. Njezina je druga svrha zaštititi prava pojedinaca, odnosno, osigurati da se u određenom predmetu donese zakonita odluka (njezina privatnopravna svrha). Prema tome, iako u izvanrednoj reviziji žalitelji mogu prigovarati povredama njihovih prava koje su počinili niži sudovi, to se pravno sredstvo može koristiti samo ako odluka u predmetu ovisi o rješenju materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (vidi članak 382. stavak 2. Zakona o parničnom postupku u stavku 26. ove odluke).

46. Povodom takve revizije, Vrhovni sud može ukinuti ili preinačiti pobijanu drugostupanjsku odluku, što znači da je riječ o pravnom sredstvu kojim se mogu ispraviti povrede kojima se prigovara.

47. Odgovor na pitanje je li pravno pitanje izneseno u izvanrednoj reviziji važno za jedinstvenu primjenu prava ne ovisi o diskrecijskoj ocjeni Vrhovnog suda u smislu da bi zbog nje to pravno sredstvo bilo neučinkovito. Zato je Vrhovni sud dužan navesti obrazloženje kad se ne slaže sa žaliteljem o važnosti postavljenog pravnog pitanja (vidi članak 392.b Zakona o parničnom postupku u stavku 26. ove odluke). Vrhovni sud to čini, primjerice, navodeći da je već dao odgovor na postavljeno pravno pitanje u svojim ranijim odlukama.

48. U pogledu pitanja diskrecijske ocjene suda i njezinog utjecaja na učinkovitost nekog pravnog sredstva, Vlada je općenito napomenula da, u okviru ograničenja zakona, svaka odluka bilo kojeg domaćeg suda u konačnici ovisi o ocjeni tog suda. Međutim, to ne znači da je određeno pravno sredstvo diskrecijske naravi, u smislu sudske prakse Suda (Vlada se posebice pozvala na predmet *Knapić protiv Hrvatske* (odl.), br. 2839/08, 4. lipnja 2009.), zbog koje bi bilo neučinkovito.

49. Konačno, Vlada je istaknula da Ustavni sud Republike Hrvatske često ustavne tužbe proglašava nedopuštenima jer njima nije otvoreno nikakvo ustavnopravno pitanje. To nužno podrazumijeva određenu diskrecijsku ovlast suda sličnu onoj koju Vrhovni sud provodi pri odlučivanju o izvanrednim revizijama. Pa ipak, prema sudskoj praksi Suda nije dvojbeno da je ustavna tužba učinkovito pravno sredstvo. Vlada stoga ne vidi razlog zašto bi se ta dva pravna sredstva različito tretirala.

50. U svjetlu gore navedenog (vidi stavke 44. - 50. ove odluke), Vlada je pozvala Sud da utvrdi da je izvanredna revizija učinkovito pravno sredstvo koje se mora iscrpiti u smislu članka 35. stavka 1. Konvencije. Podnositeljice zahtjeva nisu pravilno iscrpile domaća pravna sredstva jer nisu ispunile formalne pretpostavke domaćeg prava za podnošenje takve revizije (vidi stavke 26. - 28. ove odluke) i jer nisu podnijele ustavnu tužbu istovremeno s tim pravnim sredstvom (vidi stavke 23. - 24. i 44. ove odluke).

(β) Podnositeljice zahtjeva

51. Podnositeljice zahtjeva nisu iznijele nikakve zasebne tvrdnje uz one sažete u stavcima 35. - 37. ove odluke.

(ii) Ocjena Suda

52. Iz razloga navedenih u nastavku (vidi stavke 54. - 56.), Sud ne smatra potrebnim ispitivati sve tvrdnje koje su iznijele stranke.

53. Sud na početku ponavlja da je, ako je dostupno više potencijalno učinkovitih pravnih sredstava, podnositelj dužan iskoristiti samo jedno od tih sredstava (vidi *Moreira Barbosa protiv Portugala* (odl.), br. 65681/01, ECHR 2004-V (izvadci); *Jeličić protiv Bosne i Hercegovine* (odl.), br. 41183/02, ECHR 2005-XII (izvadci); *Karakó protiv Mađarske*, br. 39311/05, stavak 14., 28. travnja 2009.; i *Aquilina protiv Malte* [VV], br. 25642/94, stavak 39., ECHR 1999-III). Doista, kad je korišteno jedno pravno sredstvo, ne zahtijeva se korištenje drugog pravnog sredstva koje u biti ima isti cilj (vidi *Riad i Idiab protiv Belgije*, br. 29787/03 i 29810/03, stavak 84., 24. siječnja 2008.; *Kozacioğlu protiv Turske* [VV], br. 2334/03, stavci 44. et seq., 19. veljače 2009.; *Micallef protiv Malte* [VV], br. 17056/06, stavak 58., ECHR 2009; i *Lagutin i drugi protiv Rusije*, br. 6228/09 i četiri druga predmeta, stavak 75., 24. travnja 2014.). Na podnositelju je da odabere pravno sredstvo koje je najprikladnije u njegovom predmetu (vidi *O'Keeffe protiv Irske* [VV], br. 35810/09, stavci 110. - 111., ECHR 2014 (izvadci)). Ukratko, ako je domaćim zakonodavstvom predviđeno nekoliko usporednih pravnih sredstava u različitim područjima prava, podnositelj zahtjeva koji nastoji ishoditi zadovoljštinu zbog navodne povrede Konvencije putem jednog od tih sredstava nije dužan koristiti druga sredstva koja u biti imaju isti cilj (vidi *Jasinskis protiv Latvije*, br. 45744/08, stavci 50. i 53. - 54., 21. prosinca 2010.). Prema tome, središnje je pitanje u ovom predmetu je li izvanredna revizija učinkovito pravno sredstvo koje se mora iscrpiti u smislu članka 35. stavka 1. Konvencije.

54. S tim u vezi dovoljno je napomenuti da je izvanredna revizija pravno sredstvo koje se može prihvatiti samo ako žalitelji uvjere Vrhovni sud da se u njihovom predmetu postavlja pravno pitanje važno za jedinstvenu primjenu prava (vidi članak 382. stavak 2. Zakona o parničnom postupku u stavku 26. ove odluke). Stoga je očito da se tim pravnim sredstvom ne mogu riješiti oni prigovori na temelju Konvencije koji se ne odnose na različitu domaću sudsku praksu. Sud stoga smatra da se izvanredna revizija ne može smatrati učinkovitom u odnosu na takve prigovore.

55. U ovom su predmetu podnositeljice zahtjeva prigovorile pred Sudom da je rješenje Županijskog suda od 7. prosinca 2011. godine kojim je njihova tužba proglašena nedopuštenom predstavljalo povredu njihovog prava na pristup sudu (vidi stavke 28. i 30. ove odluke). Nisu tvrdile da predmetno rješenje nije u skladu sa sudskom praksom Vrhovnog suda, da su ostali

županijski sudovi donosili drugačije odluke u sličnim predmetima ni da se njihov prigovor na bilo koji način odnosi na različitu domaću sudsku praksu.

56. Stoga su, umjesto da podnesu ustavnu tužbu izravno protiv rješenja Županijskog suda od 7. prosinca 2011. godine, podnositeljice podnijele izvanrednu reviziju (vidi stavke 15., 16. i 19. ove odluke) – pravno sredstvo koje se ne može smatrati učinkovitim u njihovom predmetu. Prema tome, nisu pravilno iscrpile domaća pravna sredstva.

57. Iz toga proizlazi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 1. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava te mora biti odbačen sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

(b) U pogledu pitanja je li prigovor očigledno neosnovan

58. S obzirom na svoj zaključak da je ovaj prigovor nedopušten zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, Sud ne smatra potrebnim odgovoriti na preostali prigovor Vlade o nedopuštenosti na temelju tvrdnje da je ovaj prigovor očigledno neosnovan.

B. Ostale navodne povrede članka 6. stavka 1. Konvencije

59. Sud napominje da su podnositeljice zahtjeva, u svojem očitovanju od 7. ožujka 2019. godine, razradile i razjasnile određene tvrdnje sadržane u obrascu zahtjeva na takav način da je bilo jasno da te tvrdnje žele iznijeti kao zasebne prigovore, a ne kao činjeničnu pozadinu ili tvrdnje kojima potkrepljuju svoje prigovore o pristupu sudu ispitanu u ovoj odluci (vidi stavke 30. - 58.). Konkretno, ustvrdile su da postupak pred Županijskim sudom u Velikoj Gorici kao drugostupanjskim sudom nije bio kontradiktoran, da Vrhovni sud nije pružio dostatno obrazloženje za svoju odluku da njihovu reviziju proglasi nedopuštenom i da im je, kao rezultat toga, uskraćeno pravo na žalbu protiv rješenja Županijskog suda.

60. Sud ponavlja da, budući da podnositelji zahtjeva mogu naknadno razjasniti ili razraditi svoje prvobitne tvrdnje, on mora uzeti u obzir ne samo obrazac zahtjeva već i njihove cjelokupne tvrdnje tijekom postupka pred njim kojima se mogu ukloniti svi prvobitni propusti ili nejasnoće (vidi, primjerice, *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stavak 129., 20. ožujka 2018.).

61. Međutim, čak i pod pretpostavkom da bi se prvobitne nerazrađene tvrdnje podnositeljica mogle tumačiti kao zasebni prigovori koji se stoga mogu naknadno razraditi, Sud napominje da je

- prigovor koji se odnosi na navodni nedostatak kontradiktornosti postupka pred Županijskim sudom u Velikoj Gorici nedopušten zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava iz istih razloga kao i prigovor podnositeljica zahtjeva u pogledu pristupa sudu koji se odnosi na rješenje tog suda od 7. prosinca 2011. godine (vidi stavke 39. - 42. ove odluke);

- prigovor koji se odnosi na navodni nedostatak obrazloženja Vrhovnog suda kada je nedopuštenom proglasio reviziju podnositeljica zahtjeva očigledno neosnovan jer je taj sud pružio dostatno obrazloženje za svoju odluku (vidi stavke 18. i 39. ove odluke); i

- prigovor koji se odnosi na navodnu povredu prava na žalbu također očigledno neosnovan jer Konvencijom nije zajamčeno to pravo u parničnom postupku (vidi, primjerice, *McLeod protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (odl.), br. 24755/94, 26. lipnja 1996.).

62. Iz toga proizlazi da je ovaj dio zahtjeva također nedopušten na temelju članka 35 stavka 1. i stavka 3. točke (a) Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava i kao očigledno neosnovan, te mora biti odbačen sukladno članku 35. stavku 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 31. listopada 2019.

Renata Degner
Zamjenica tajnika

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72468496524

